

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Bevoegdhedenschema 21 – Cultureel erfgoed

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg

Postbus 7010

6801 HA Arnhem

Kemperbergerweg 783, Arnhem

www.nipv.nl

info@nipv.nl

026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s) Merijn ten Dam, Samantha Daniels, Ernst Brainich

Contactpersoon Merijn ten Dam

Datum 2025

Status handboek

Versie 202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

21 Bevoegdheidenschema cultureel erfgoed

bescherming cultureel erfgoed

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1a. verplichting tot respecteren en bescherming van cultureel erfgoed ten tijde van een gewapend conflict en overstromingen	1. lidstaten	<p>1. art. 4 lid 3 Verdrag van 's-Gravenhage van 1954 inzake de bescherming van culturele goederen in het geval van een gewapend conflict, 's-Gravenhage 14 mei 1954 (met reglement van uitvoering) en onderdeel I van het Eerste protocol ('Cultuurgoeederenverdrag'), <i>Trb.</i> 1955, 47</p> <p>art. 6 t/m 9 Tweede Protocol bij het Haags Verdrag van 1954 inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict, 's-Gravenhage 26 maart 1999, <i>Trb.</i> 2005, 279</p> <p>art. 53 Aanvullend Protocol bij de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949, betreffende [...] van internationale gewapende conflicten (Protocol I), Bern, 8 juni 1977, <i>Trb.</i> 1978, 41</p> <p>art. 16 Aanvullend Protocol bij de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949, betreffende [...] van niet-internationale gewapende conflicten</p>	1. voor een toelichting zie <i>Kamerstukken I en II</i> 2006/07, 30 894, nr. 1; A

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		<p>(Protocol II), Bern 8 juni 1977, <i>Trb.</i> 1978, 42</p> <p>art. 7 lid 2 Richtlijn 2007/60 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico's (Hoogwaterrichtlijn), <i>PbEU</i> 2007, L 288/27</p> <p>art. 1 en 2 Verdrag inzake de bescherming en het gebruik van grensoverschrijdende waterlopen en internationale meren, Helsinki 17 maart 1992, <i>Trb.</i> 1992, 199</p>	
1b. melden van vermissing of tenietgaan van cultuurgoederen	1b. beheerder (minister, college van Staat of instelling) van Rijkscultuurgoederen aan inspecteur Overheidsinformatie en Erfgoed	1b. art. 2.3 lid 2 Erfgoedwet	
1c. informatieverstopping in EU-verband	1c. lidstaat (minister van JenV) aan andere lidstaten en aan Europese Commissie	1c. art. 14 Besluit Nr. 1313/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 betreffende een Uniemechanisme voor civiele bescherming, <i>PbEU</i> 2013, L347/932	1c. notificatie aan andere EU-lidstaten die gevolgen van de ramp ondervinden of kunnen ondervinden. Art. 4 Besluit Nr. 1313/2013/EU definieert een ramp als elke situatie die ernstige gevolgen voor mensen, het milieu, of eigendommen, waaronder cultureel erfgoed, heeft of kan hebben voor zover niet reeds krachtens internationale overeenkomst geregeld. Ook dient de EC genotificeerd te worden indien gevolgen aanzienlijk kunnen zijn of als een mogelijk verzoek om bijstand via het ERCC

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<p>(Emergency Response Coordination Centre) kan worden verwacht, zodat de EC zo nodig de overige lidstaten kan inlichten en de bevoegde diensten kan inschakelen</p> <p>zie verder onder 3</p>
<p>2. bescherming tijdens rampen en verstoringen van de openbare orde</p>			<p>2. voor archieven bestaat de verplichting maatregelen te treffen zodat archiefbescheiden in het geval van een calamiteit zo min mogelijk gevaar lopen (art. 13 Archiefbesluit 1995). Een calamiteitenplan of integraal veiligheidsplan kent geen wettelijke basis. Maatregelen voor veiligheid (m.u.v. fysieke/bouwtechnische eisen voor archieven) zijn gebaseerd op beleid en stimuleringsmaatregelen en in beperkte mate op wetgeving, zie <i>Kamerstukken II 2003/04</i>, 29 314, nr. 8, <i>Kamerstukken II 2004/05</i>, 29 314, nr. 12 en <i>Kamerstukken II 2005/06</i>, 29 314, nr. 21. Hoofdstuk 4 van de Erfgoedwet betreffende bescherming van erfgoed ziet op beperking van vervreemding en export van cultureel erfgoed en gaat niet over bescherming van cultureel erfgoed bij crises</p>
<p>2a. eigen maatregelen</p>			
	<p>2a.1. beheerder (minister, college van Staat, of instelling) van Rijkscultuurgooederen</p>	<p>2a. art. 2.3 lid 1 en 2.6 lid 1 Erfgoedwet; art 2.7 onder a Regeling beheer rijkscollectie en subsidiering museale instellingen;</p>	<p>2a. eigen maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming van diefstal, verlies, beschadiging of vernietiging van museale cultuurgooederen van de Staat in beheer (Erfgoedwet), dan wel het voeren van planmatig beleid voor het beheer van de</p>

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		art. 2.6 lid 1 Erfgoedwet (voor privaatrechtelijk beheer); art. 23 lid 3 Archiefwet 1995	cultuurgoederen of verzamelingen met doelstellingen op het gebied van veiligheidszorg
	2a.2. andere eigenaar van collecties, met name gemeenten en provincies	2a.2. algemeen eigendomsrecht	
2b.1. aanwijzingen aan beheerders van rijkscollecties en overname beheer	2b.1. minister van OCW	2b.1. art. 2.6 lid 3 en lid 4 Erfgoedwet	2b.1. pas na de constatering door de inspecteurs dat de gegeven aanbevelingen niet worden opgevolgd en het behoud van de cultuurgoederen in gevaar komt, zal de minister van OCW overgaan tot het geven van aanwijzingen of het overnemen van het Beheer, zie <i>Kamerstukken II</i> 2014-15, 34 109, nr. 3, p. 13
2b.2. aanwijzingen aan beheerders van rijksarchieven, inclusief Eerste en Tweede Kamer en minister(s) en commissarissen van de Koning	2b.2. minister van OCW	2b.2. art. 24 lid 1 Archiefwet 1995	2b.2. behoudens de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal, de andere Hoge Colleges van Staat en het Kabinet van de Koning, kan de minister jegens beheerders van rijksarchieven last onder bestuursdwang toepassen, waaronder aan de commissaris van de Koning (art. 24 lid 2 en 4 Archiefwet)
2c. maatregelen decentrale overheid anders dan als eigenaar, zowel voor onroerend cultureel erfgoed als voor roerend cultureel erfgoed (bij rijkscollecties en	2c. burgemeester of voorzitter veiligheidsregio	2c. hier kunnen generieke bevoegdheden ter handhaving van de openbare orde en veiligheid worden toegepast, zie het schema openbare orde en het schema rampenbestrijding algemeen	2c. De handreiking regionaal risicoprofiel bevat evenwel verwijzingen naar aantasting cultureel erfgoed

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
rijksarchieven subsidiair ten opzichte van de minister van OCW)			
2d. maatregelen centrale overheid – toepassing Vorderingswet, zie schema schaarste algemeen	2d. minister van OCW	2d. art. 3a Vorderingswet*	2d. het Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving wijst geen rijksheren aan die namens de minister van OCW noodbevoegdheden zouden kunnen uitoefenen krachtens art. 16 Prijzennoodwet
3. bijstand aan of van andere EU-lidstaten	3. lidstaat, via het ERCC (– <i>Emergency Response Coordination Centre</i>) van de EU	3. art. 15 Besluit Nr. 1313/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 betreffende een Uniemechanisme voor civiele bescherming, <i>PbEU</i> 2013, L347/932 Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 16 oktober 2014 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van Besluit nr. 1313/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad betreffende een Uniemechanisme voor civiele bescherming, <i>PbEU</i> 2014, L 320/1	

vernietiging archiefbescheiden

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. in het geval van buitengewone omstandigheden afwijken van hetgeen in de Archiefwet 1995 is bepaald over de vernietiging van archiefbescheiden	1. minister-president bij regeling	1. art. 9 lid 2 Archiefwet 1995	

*) Inwerkingstelling bij Koninklijk Besluit, hetzij separaat, hetzij nadat de beperkte of algemene noodtoestand is afgekondigd (Coördinatiewet uitzonderingstoestanden), tenzij urgentie onverwijlde inwerkingstelling noodzakelijk maakt (dan: op grond van ongeschreven recht).